

SZDL mora odgovoriti na potrebo časa

V veliki sejni dvorani na Magistratu je bila v torek, 25. aprila slavnostna seja občinske konference SZDL. Namenjena je bila 27. aprilu, dnevu ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Na seji so med drugim podelili 19 srebrnih priznanj OF. Slavnostni govornik je bil predsednik krajevnega konference SZDL Gradišče Bojko Bučar. V kulturnem delu proslave so sodelovali učenci osnovne šole Majde Vrhovnik.

Dan ustanovitve OF 27. april je spomin na čase, ko so se Slovenci odločili vzeti usodo v svoje roke, je med drugim dejal Bojko Bučar na slavnostni seji OK SZDL Ljubljana Center. Zahteval so enakopravnost z drugimi, malimi in velikimi narodi po svetu in to enakopravnost so si tudi izborili v težkem in slavnem boju. Svoboda nam ni bila podarjena, sami smo si jo izborili.

Izvirni dokumenti OF vsebujejo v svoji osnovi pravico naroda do samoodločbe vključujoč pravico do odcepitve in združenja z drugimi narodi. Zapisano je, da bo narod sam odločil o svoji notranji ureditvi in zunanjih odnosih. V četrti temeljni točki OF je med drugim zapisano: z osvobodilno akcijo in aktivizacijo slovenskih množic OF oblikuje novo zavest slovenskega naroda. Na podlagi tega se je na Slovenskem že takrat v tistih usodnih časih zgodil narod, kot temu radi pravimo danes. Za razliko od današnjega časa, ko se narod redko zgodi, temveč ga zgodijo drugi, se je takrat vsak posameznik svobodno, samostojno in odgovorno odločil slediti klicu razuma.

Jutrišnja SZDL bo morala biti nekaj drugega kot je danes. Odgo-

voriti mora na potrebo časa in na zahteve ljudi, sicer bo odšla v roparnico zgodovine. Vsakemu posamezniku moramo dati možnost, da se izrazi znotraj ali zunaj zveze, mu prislusniti in se na osnovi tega dogovoriti za skupno ukrepanje.

Ali se danes sploh zavedamo, da je Ljubljana univerzitetno in znanstveno središče Slovencev? Občina Ljubljana Center je kot središče Ljubljane še posebno zanimivo. To ni zgolj univerzitetno središče, pač pa je tudi bančno, trgovinsko, turistično kongresno, upravno, kulturno in politično središče. In vendar je Ljubljana mesto; sicer majhno, toda pomembno. Ob tem pa se čudimo, da se dušimo, da okolje ni tako kot bi moralo biti, da upada kvaliteta življenja. Tako kot na vseh področjih moramo tudi tukaj prislusniti ljudem in njihovemu klicu, s katerim zahtevajo mesto po meri človeka.

Evropski integracijski procesi so nas opozorili, da moramo stopati hitreje v korak s svetom in se razvijati. Če sprememb ne bo, bomo izginili s prizorišča zgodovine. Sodelovanje s svetom pa bo odvisno v prvi vrsti od nadaljnega razvoja dogodkov, ki so nepo-

sredno odvisni od uspeha zastavljenih reform. Mnogo dela nas čaka pri ločevanju upravljanja od samoupravljanja, samoupravljanja od stroke, stroke od politike, politike od gospodarstva. Nujna je reforma političnega sistema v smeri večje demokracije, individualne svobode in človekovih pravic. To je med drugim prvi pogoj za svobodno inovativno družbo, kar je temelj zdravega gospodarskega razvoja.

Potem ko je govoril o naši opredelitvi za trg in tržne zakonitosti, kar bo po njegovem mnenju zahtevalo veliko naporov in naletelo na veliko odporov je Bojko Bučar poudaril, da je v zadnjih letih vendarle prišlo do določenega napredka. V tem obdobju se je izpolnila svoboda tiska in prišlo je do združevanja in pluralizma mnenj, razvoja malega gospodarstva in malih podjetij. Tudi podatki o izvozu niso nepomembni; čeprav nam standard upada se moramo zavedati, da nam lahko le vztrajanje na začrtani poti obrne čez nekaj let zadeve na bolje. Pri vztrajanju na začrtani poti moramo biti dosledni in agresivni in prepričani vase, tako da bomo lahko prepričali tudi druge. Pri načrtovanju reform in njihovi izvedbi pa moramo izkoristiti vse znanje, ki ga premoremo.

Na tej točki mora tudi SZDL storiti svoje in nadaljevati svetlo tradicijo osvobodilne fronte. V tem duhu lahko in moramo v optimizmu proslaviti tudi sedanja pomembna obletnica.

UVODNE BESEDE VIKTORJA ŽAKLJA NA 6. SEJI OK SZDL CENTER

Ključni problemi so v politični sferi

Šesta seja občinske konference SZDL je bila 28. marca. To je bilo prav v času najbolj vročih dogajanj na Kosovu. Pod tem vtisom je govoril tudi Viktor Žakelj, ki je na seji OK SZDL v Centru podal nekaj uvodnih misli o političnem položaju pri nas, o prenovi socialistične zveze o pluralizmu in o drugih aktualnih vprašanjih.

Živimo v času, ki je v bistvu protisloven je dejal Žakelj. V enem delu države umirajo ljudje pod strelom policije v drugem delu pa so se okitili z novo ustavo in se pripravljajo na slavo.

Korenine današnjega položaja so globlje kot si mislimo in tudi zelo težko jih je obvladati. Prišli smo tako daleč, da isti dogodek razlagamo različno. V tem primeru lahko imamo za pravo razkošje, če si upamo zreti v Evropo. Sedanja čas pomeni za nas namreč vračanje nazaj, korakamo v dobo, ki smo jo že davno zapustili.

Rušijo se mnogi ideali

Pri vseh starostnih kategorijah so se porušili mnogi ideali o državi, družbi in političnem sistemu. Vse skupaj se je pomaknilo daleč nazaj ne le v leto 1945, ampak mogoče celo v obdobje po prvi svetovni vojni. V takem položaju nastaja resno vprašanje, kaj je še ostalo od sintagme o bratstvu in enotnosti. Na televizijskih zaslonih vidimo prizore, kakršne smo bili doslej vajeni gledati le v zvezi s poročili o spopadih v azijskih in južnoameriških državah. To so zdaj prizori iz naše neposredne bližine. V takem položaju je skorajda perverzno sklicevati se na bratstvo in enotnost.

Ob upoštevanju vsega navedenega se zastavlja vprašanje: kaj lahko ponudi naša država gibanju neuvršenih? Po eni strani naj bi poučevali druge, naj prenehajo s spopadi, hkrati pa se sami igramo z ognjem – in to v srcu Evrope. Kako lahko taki – kot smo – trkamo na vrata Evrope, ko se pa z njo sploh ne moremo primerjati.

Imamo značilnosti tretjega sveta

Naša država ima vse značilnosti nerazvitega, tako imenovanega tretjega sveta. Navajam tri značilnosti:

– Nizka ekonomska učinkovitost, ki se kaže v tem, da smo za Evropo zaostali za 200 do 300%; osebni dohodki so na primer pri nas v razmerju z evropskimi 1:5; naša ekonomska podlaga je nikakršna, med drugim imamo 1,2 milijona brezposelnih. V povprečju dajemo 50 do 80 odstotkov osebnih dohodkov za prehrano, medtem ko dajejo v drugih državah v ta namen približno 20 odstotkov. In zaskrbljujoče je, da še vedno nismo dosegli najnižje točke, ki pa se ji naglo bližamo.

– Mednacionalni, verski in drugi spopadi. To sicer ni značilno samo za našo državo, nekaj podobnega poznajo tudi v razvitem svetu. Res pa je, da so v razvitih državah uspeli oblikovati mehanizme, s katerimi obvladujejo navedena nasprotja, mi pa poznamo samo gumijevko in orožje.

– Kršenje človeških pravic in svobod. V Sloveniji smo v zadnjem letu sicer naredili visoko šolo iz tega predmeta, nikjer pa ni rečeno, da ne bodo podobna vprašanja prišla v ospredje.

V takih pogojih sanjamo v Sloveniji o prenovi. Dejansko smo v krizi, tako gospodarski kot politični. Prav na tej točki pa smo imeli nekaj časa intelektualno telovadbo v prepričanju, da gre le za gospodarsko krizo. Menili smo, da bomo z gospodarstvom rešili vse druge težave. Menili smo, da smo politične probleme rešili in zato smo v preteklih letih stopali iz reforme v reformo, v resnici pa smo postajali vse bolj siromašni.

Pravica do združevanja

Problem socialističnih držav je sicer res ekonomija. Vendar pa tičijo ključni problemi v politični sferi. Tudi v tej točki, ki je zgodovinsko spoznanje, so v Jugoslaviji mnenja zelo deljena. Vzhodni del države meni, da tičijo vse težave v gospodarski sferi, zahodni del Jugoslavije pa meni, da so problemi politične narave. Dokler ne bomo rešili krize je umestno zastavljati vprašanje političnega sistema. Ugotoviti moramo njegove slabosti in jih odpraviti. Odločno odklanjamo tezo, da ni legitimno postavljati to vprašanje na dnevni red. V Sloveniji, na Hrvaškem in v Bosni in Hercegovini želijo, da bi

postala Jugoslavija resnična država na moderni podlagi.

Ob tem se zastavlja tudi vprašanje pluralizma. Ali je pluralizem legalni pojav, ali ne? Predsednik zvezne konference SZDL Čolakovič, mu zanika legalnost, jaz pa pravim, da ni tako. Zvezna ustava v 167. členu daje občano pravico do združevanja. Podobna določila ima tudi slovenska ustava. Ne moremo mimo dejstva, da smo podpisniki mednarodnih konvencij s tega področja, ki nam nalagajo določene obveznosti.

Če bomo hoteli zagotoviti stabilnost, si bomo morali zagotoviti možnost dogovarjanja in obvladovanja zamisli o monopartijskem ali polipartijskem sistemu. Če tega ne bomo mogli, se bomo znašli v klasičnem strankarskem sistemu, kar pri nas nekateri hočejo. Vendar pa ne smemo pozabiti, da so to modeli, ki so bili značilni za začetek našega stoletja in so jih v drugih državah že močno spremenili.

V gospodarski sferi je zadeva zelo resna. V enem mesecu se lahko zgodi, da doživimo tisto, čemur pravimo hiperinflacija. To pa bi pomenilo razpad sistema. V takem položaju pa je veliko možnosti za iracionalno delovanje in za cenene diskvalifikacije. Prizadevam si, da bi vendarle teklo vse skupaj na nekem določenem nivoju.

Kakšna naj bo SZDL

Socialistična zveza podpira delegate v skupščini pri iskanju najbolj ustreznih rešitev v zvezi z amandmaji k slovenski ustavi. Zastavlja se vprašanje statuta socialistične zveze, ki je ob nastajanju novih gibanj najbrž nekoliko neprimeren in prav tako se bomo morali zavzeti za spremembo programa. Zastavlja se vprašanje ali bomo delovali s pozicij sedanje ustave, ali pa bomo zastavili delo z drugih pozicij.

Trenutno smo na nekakšnih ustavnih in statutarjih križpotjih. Ali naj socialistična zveza ohrani vodilno vlogo v volilnem postopku, ali ne. Kakšno vlogo bodo igrala alternativna gibanja v prihodnjem parlamentarnem sistemu.

V pluralizmu tudi drugačna Ljubljana

Med drugim odpiram tudi vprašanje, položaja Ljubljane kot take. Če bodo obveljale tržne zakonitosti, za katere se zavzemamo in če bo obveljal pluralizem tudi na področju lastnine, potem se moramo zavedati, da bo to vse skupaj v temeljih spremenilo sedanji komunalni sistem. Po sedanji ureditvi, naj bi občine, takoimenovane komune, zadovoljevale pretežni del potreb vsega prebivalstva. Naše občine imajo velike pristojnosti na gospodarskem področju. Z ukinitvijo državne regulative, pa bo objektivno potrebno preoblikovati tudi občino – komuno. Občinska skupščina in občinska uprava bosta imeli drugačne naloge in drugačno vlogo.

Vprašanje mesta Ljubljane je nekaj posebnega. Mesto ima drugačne zahteve, želje in potrebe kot predmestje. Predmestje pa tudi ni podeželje. V ljubljanskih občinah pa so združeni vsi ti elementi. Mesto nima ustreznega poudarka in na to bo treba misliti v prihodnje. Mesto bi dobilo drugačno kvaliteto, ki mu kot žarišče slovenstva tudi gre.

Ob nastajanju pluralizma je torej zelo umestno vprašanje, ali je sedanja organiziranost mesta Ljubljane ustrežna, ali ne? Ozreti se bo treba drugim in ugotoviti, kako so organizirana mesta, kjer so izbrali podobne rešitve. Že danes pa lahko trdimo, da smo želeli biti preveč izvirni in smo zanemarjali drago pridobljene izkušnje tistih, ki so bolj razviti od nas. Najbrž bo prevladala rešitev, da bo postalo mesto samostojna enota. Organizirano pa bo moralo biti preprosto, racionalno in učinkovito. In v tem smislu bomo morali organizirati tudi politično življenje v socialistični zvezi.

Dobitniki srebrnih priznanj Osvobodilne fronte

Vsaka družba najde rešitev v krizi

Po uvodnih besedah Viktorja Žaklja, so delegati 6. konference SZDL zastavili nekaj vprašanj.

Vika Šauta je vprašala, če se v Sloveniji res ne moremo dogovoriti za nekakšno bolj usmerjeno in enotno politiko. Ob nastajanju različnih zvez imamo vtis, da republiško vodstvo ne more obvladovati vseh teh gibanj. V določenih vprašanjih bi morali nastopati enotno in se izogibati dejanjem, ki nas spravljajo v še težji položaj.

V zvezi s tem je Viktor Žakelj odgovoril, da reforma ne nastaja iz nekakšnega notranjega nemira, pač pa da jo je sprožila kriza. Ob tem nastajajo tudi različna gibanja in vprašanje je, katera od njih se bodo preživela. Naš dialog je res postal včasih nekoliko nekulturen in provokativen, kar nam ni v čast, vendar se mu ne moremo izogniti. Če pri nas ne bi bilo monizma bi bil prehod lažji in bi bržkone potekal na zvezni ravni. Nisem za skupne imenovalce, je dejal Žakelj in pri tem poudaril, da vsaka družba najde rešitev prav v kriznih obdobjih. Običajno je kriza tista, ki narod integrira, res pa je, da nam manjka politične kulture. V zgodovini nismo imeli priložnosti, da bi se je naučili.

Ivo Bernard je menil, da smo kar zadeva preoblikovanje socialistične zveze v istem položaju, kot smo bili v prvih letih po drugi svetovni vojni. Tudi takrat je socialistična zveza iskala svojo vlogo, ko se je iz osvobodilne fronte preoblikovala v SZDL. Zdaj gre v bistvu za borbo za oblast. Vendar oblast ne sme biti monistična, ampak pluralna, kar pomeni, da obstaja vedno nekdo, ki vodilnim ljudem gleda pod prste. Tako je tisti, ki je na oblasti, pod stalnim nadzorom,

da ne dela prehudih napak. Znotraj programa socialistične zveze bi morali omogočiti rešitev, da manjšina ne bi bila vedno manjšina, ampak, da bi imela možnost vpliva tudi na oblast.

Viktor Žakelj je menil, da je bilo zelo zgrešeno, da je pri nas postala oblast monistična. Normalno je, da politiki delajo v javnosti. V kritičnih časih pa se pojavlja težnja, da se ljudje ukvarjajo s takimi monovano veliko politiko in pozabljajo na drobne probleme. In vendar so prav vsakdanje dnevne zadeve tiste, za kar so ljudje življenjsko zainteresirani. Živimo v času, ko nas prav ti veliki problemi močno okupirajo. Tisti, ki bo prvi stopil na tla, bo hkrati tudi tisti, ki bo prvi potegnil naš voz naprej. V središču našega delovanja mora biti človek. V zvezi s tem tudi ne smemo potencirati ideološke diferenciacije. Hkrati pa moramo v naše organe pridobiti tudi predstavnike alternativnih gibanj.

France Dimec je opozoril na preorganiziranost socialistične zveze in naše družbe nasploh. Imamo nešteto organizacij, skupščin, SIS, svetov in drugih organov in vprašanje je, ali jih res potrebujemo. Socialistično zvezo moramo očistiti nepotrebne navlake.

Ob tem je Viktor Žakelj dejal: Slovencev je 2 milijona – za en Dunaj. In vendar ima Dunaj 17 »becirkov«, mi pa imamo 66 občin.

Marko Polič je predlagal, naj se v Jugoslaviji že enkrat dogovorimo, da bomo delali skupaj, kar pa ne pomeni, da moramo delati enotno. Ne smemo molčati o perečih problemih kot so Kosovo in zloglasni mitingi, hkrati pa moramo jasno povedati, da je brzina s katero so v Srbiji sprejeli ustavna dopolnila tudi prispevala k zaostrovanju sedanjega položaja.